

IDA ELŐADÁS I.

Bolgár Bence

2014. október 17.

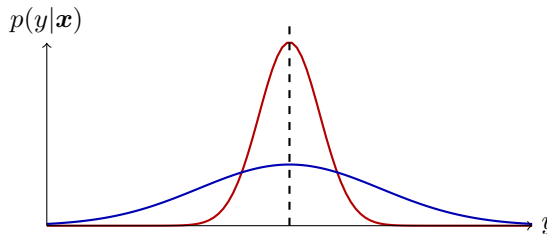
I. Generatív és diszkriminatív modellek

Korábban megismerkedtünk a felügyelt tanulással (supervised learning). Legyen adott a $\mathcal{D} = \{\mathbf{x}_i, y_i\}_{i=1}^P$ tanító halmaz, ahol rendszerint $\mathbf{x}_i \in \mathcal{X} \subset \mathbb{R}^d$, d az adatok dimenziója, $y \in \mathcal{Y}$ -ra pedig pl. $\mathcal{Y} = \{+1, -1\}$ (klasszifikáció) vagy $\mathcal{Y} = \mathbb{R}$ (regresszió). Célunk, hogy bármely új $\mathbf{x}$ mintára y -t prediktáljunk.

I.A. Generatív modellek

Az ún. *generatív* modellek esetében $p(\mathbf{x}, y)$ -t keressük (innen a „generatív” kifejezés is: a $p(\mathbf{x}, y)$ együttes eloszlás ismeretében akár új mintákat is tudunk generálni). Innen $p(y|\mathbf{x}) = \frac{p(\mathbf{x}, y)}{p(\mathbf{x})}$, azaz adott $\mathbf{x}$ esetén a y jósolható. Miért jobb nekünk $p(y|\mathbf{x})$ ismerete, mint egy egyszerű pontbecslés?

- **Konfidencia-értékek származtatása.** Bár adott $\mathbf{x}$ -re mindkét esetben ugyanazt az értéket jósoljuk, mégis, az egyik esetben biztosabbak lehetünk az eredmény helyességében:

- **Minták eldobása.** Bizonytalanság esetén adott esetben egy-egy minta akár el is dobható.
- **Kiegyensúlyozatlan osztályozás kompenzációja.** Tegyük fel, hogy a feladat egy ritka betegség diagnosztizálása; jelölje C_b a beteg osztályt:

$$p(C_b|\mathbf{x}) \propto p(\mathbf{x}|C_b)p(C_b).$$

Mivel az egészséges emberek sokkal nagyobb arányban fordulnak elő, a modellünk majdnem tökéletes eredményt fog elérni akkor is, ha minden páciens egészségesnek nyilvánít. Ennek kiküszöbölésére tanítsuk a modellt egy mesterségesen kiegyensúlyozott adathalmazon. A fenti képlet alapján a kapott posterior arányos a priorral, így nincs más dolgunk, mint a kapott poszteriorra osztani a „mesterséges” priorral (azaz a kiegyensúlyozás után az adott osztályba eső minták arányával), majd visszaszorozni az eredeti populációra jellemző priorral.

- **Modellek kombinációja.** Éljük az alábbi naiv feltételezéssel:

$$p(\mathbf{x}_A, \mathbf{x}_B|C_b) = p(\mathbf{x}_A|C_b)p(\mathbf{x}_B|C_b),$$

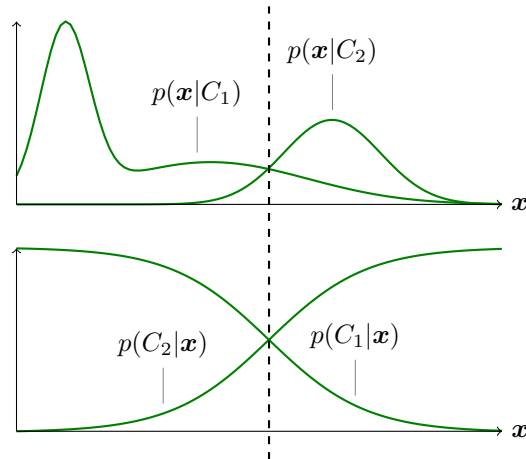
azaz pl. a betegség diagnosztizálására két teszt is rendelkezésre áll, amelyek eredménye feltételesen (!) független egymástól. Ekkor

$$p(C_b|\mathbf{x}_A, \mathbf{x}_B) \propto p(\mathbf{x}_A, \mathbf{x}_B|C_b)p(C_b) \propto p(\mathbf{x}_A|C_b)p(\mathbf{x}_B|C_b)p(C_b) \propto \frac{p(C_b|\mathbf{x}_A)p(C_b|\mathbf{x}_B)}{p(C_b)}$$

A generatív modellek további előnyei közé tartozik a marginálisok ismerete. A $p(\mathbf{x})$ eloszlás például felhasználható az ún. „outlierek” (kiugró, rendellenes minták) detekciójára. A generatív modellek hátránya, hogy rendszerint sok mintát és nagy számítási teljesítményt igényelnek (mintakomplexitás, számítási komplexitás).

I.B. Diszkriminatív modellek

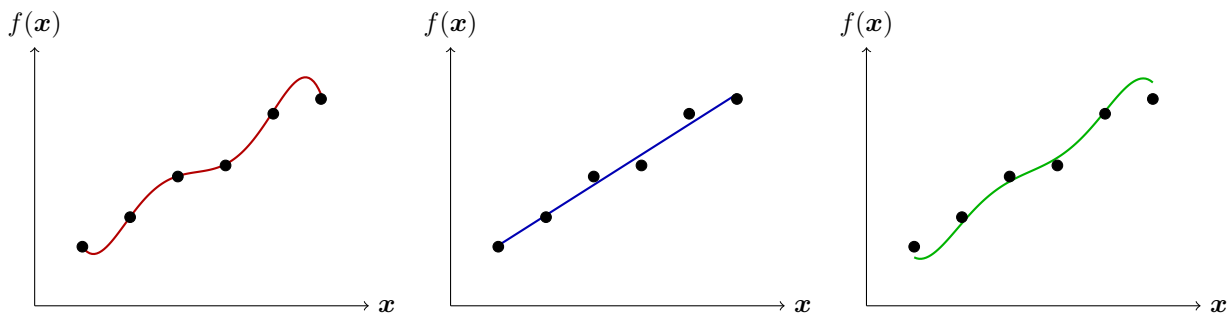
A diszkriminatív modelleknél közvetlenül $p(y|\mathbf{x})$ -et becsüljük. Ekkor az együttes eloszlást, illetve $p(\mathbf{x})$ -et elveszítjük, ám a fenti előnyök nagy része továbbra is megmarad. Az alábbi ábra ismét egy osztályozási feladatot mutat:

Látható, hogy $p(\mathbf{x}|C_1)$ baloldali módusza egyáltalán nem befolyásolja a poszteriort – az együttes eloszlás ismerete tehát nincs kihatással a predikcióra.

I.C. Diszkriminatív függvények

Itt olyan $f : \mathcal{X} \rightarrow \mathcal{Y}$, $f \in \mathcal{F}$ függvényt keresünk, amelyre $f(\mathbf{x}) = y$, azaz a $p(y|\mathbf{x})$ eloszlást is elveszítjük (annak minden előnyével együtt), y -ra csak pontbecslést kapunk. Előny viszont, hogy általában hatékonyan számítható és jó prediktív teljesítménnyel bíró eljárásokhoz jutunk (pl. SVM). Felmerül a kérdés, hogy hogyan válasszuk meg f -et?

Az ábra bal oldalán a hat adatpontunkra egy ötödfokú polinomot illesztettünk. Ez a függvény hat szabad paraméterrel bír, így $r = 0$ hibával ráilleszhető a tanítómintákra. Megmutatható, hogy ennek ellenére a modell általánosítóképessége rossz – f gyakorlatilag nem tett mást, mint „megjegyezte” a tanítómintákra adandó válaszokat. Lényegesen jobb általánosítóképesség érhető el, ha $\mathcal{F}$ -et megszorítjuk, pl. a legfeljebb n -edfokú polinomokra (az ábra közepén $n = 1$, azaz lineáris regressziót végeztünk) – így a szabad paraméterek számát, más szóval a modell komplexitását csökkentjük (itt gondolhatunk például az „Occam borotvája” elvre).

A modell komplexitásának csökkentésére másik megközelítés az f függvény regularizációja. Az ábra jobb oldalán szintén ötödfokú polinomot illesztettünk, ám korlátoztuk az együtthatók nagyságát. A regularizált rizikóminimalizálás (RRM) során a hiba minimalizálása mellett a függvény komplexitásának minimalizálására törekszünk, amelyet például mérhetünk a függvény valamilyen $\|f\|$ normájával. A következő szakasz egy olyan keretet tárgyal, amely magába foglalja a regularizáció kérdését, a korábban már megismert kernel módszereket, valamint elméleti garanciákat is szolgáltat.

II. Reproducing Kernel Hilbert Space (RKHS)

Tekintsük a $\mathcal{H} := \{f \mid f = \sum_i \alpha_i k(\cdot, \mathbf{x}_i)\}$ teret, ahol $k(\cdot, \cdot) : \mathcal{X} \times \mathcal{X} \rightarrow \mathbb{R}$ egy kernel függvény (azaz szimmetrikus és pozitív definit). Ekkor a $k(\cdot, \mathbf{x}_i) : \mathcal{X} \rightarrow \mathbb{R}$ függvények bázist alkotnak a $\mathcal{H}$ térben. Tudjuk, f regularizációjához szükségünk lesz egy normára, valamint a legtöbb kernel gép igényel egy belső szorzatot. Definiáljunk tehát egy belső szorzatot a fenti téren a következőképpen:

1. Definíció. Legyen $f, g \in \mathcal{H}$, $f = \sum_i \alpha_i k(\cdot, \mathbf{x}_i)$, $g = \sum_j \beta_j k(\cdot, \mathbf{x}_j)$. Ekkor

$$\langle f, g \rangle := \sum_i \sum_j \alpha_i \beta_j k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j).$$

1. Következmény. A fenti választással

$$\langle f, g \rangle = \sum_i \sum_j \alpha_i \beta_j k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = \sum_i \alpha_i g(\mathbf{x}_i) = \sum_j \beta_j f(\mathbf{x}_j).$$

2. Következmény. Szintén azonnal látható, hogy

$$\langle f, k(\cdot, \mathbf{x}) \rangle = \sum_i \alpha_i k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}) = f(\mathbf{x}).$$

Ez a „reprodukáló” tulajdonság (reproducing property).

Ahhoz, hogy $\mathcal{H}$ vektortér legyen (és így az algoritmusok működjenek), be kell látnunk, hogy a fent definiált belső szorzat eleget tesz a követelményeknek.

1. Állítás. $\langle \cdot, \cdot \rangle$ valóban belső szorzat a $\mathcal{H}$ téren.

Bizonyítás. Az alábbi tulajdonságokat kell belátni:

- Szimmetrikus: k szimmetriájának közvetlen következménye.
- Bilineáris: pl. $\langle f + f', g \rangle = \sum_j \beta_j (f + f')(\mathbf{x}_j) = \sum_j \beta_j f(\mathbf{x}_j) + \sum_j \beta_j f'(\mathbf{x}_j) = \langle f, g \rangle + \langle f', g \rangle$. A $\langle \lambda f, g \rangle = \lambda \langle f, g \rangle$ eset hasonlóképpen látható; a bilinearitás a szimmetria felhasználásával következik.
- $\langle f, f \rangle \geq 0$. Tudjuk, hogy $\langle f, f \rangle = \sum_i \sum_j \alpha_i \alpha_j k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = \boldsymbol{\alpha}^T K \boldsymbol{\alpha}$, ahonnan az állítás következik K pozitív definit volta miatt.
- $\langle f, f \rangle = 0 \Leftrightarrow f = 0$. Az egyik irány következik az $|f(\mathbf{x})|^2 = |\langle f, k(\cdot, \mathbf{x}) \rangle|^2 \leq k(\mathbf{x}, \mathbf{x}) \langle f, f \rangle$ egyenlőtlenségből, ahol a Cauchy-Schwarz-Bunyakovszkij egyenlőtlenséget használtuk. A másik irány triviális. □

Emlékezzünk vissza, hogy számos algoritmus „nemlinearizálásának” alapötlete az volt, hogy az $\mathbf{x}_i$ mintákat egy másik (gyakran magasabb dimenziójú) térbe képeztük, majd ebben futtattuk az eredeti (lineáris) algoritmusunkat. A *kernel trükk* alkalmazása során pedig a leképezés explicit megadása helyett mintegy „lecseréltük” az euklideszi belső szorzatot a k kernel függvényre:

$$\langle \mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j \rangle \rightsquigarrow \langle \phi(\mathbf{x}_i), \phi(\mathbf{x}_j) \rangle = k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j).$$

A reprodukáló tulajdonságból immár azt is tudjuk, hogyan írható fel ez a leképezés, ugyanis

$$k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = \langle k(\cdot, \mathbf{x}_i), k(\cdot, \mathbf{x}_j) \rangle,$$

így látjuk, hogy a ϕ leképezés nem más, mint $\phi : \mathbf{x} \mapsto k(\cdot, \mathbf{x})$. Hogyan néz ki ϕ a gyakorlatban?

1. Példa. Legyen a $k : \mathcal{X} \times \mathcal{X} \rightarrow \mathbb{R}$ kernel függvény a következő:

$$k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = \langle \mathbf{x}_i, \mathbf{x}_i \rangle^2.$$

Az egyszerűség kedvéért kétdimenziós esetet tekintünk, azaz legyen $\mathbf{x}_i = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix}$, $\mathbf{x}_j = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix}$. Ekkor

$$\begin{aligned} \left\langle \phi \left(\begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix} \right), \phi \left(\begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix} \right) \right\rangle &= k \left(\begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix} \right) = \left\langle \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix} \right\rangle^2 \\ &= (a_1 b_1 + a_2 b_2)^2 \\ &= a_1 b_1 a_1 b_1 + a_1 b_1 a_2 b_2 + a_2 b_2 a_1 b_1 + a_2 b_2 a_2 b_2 \\ &= a_1 a_1 b_1 b_1 + a_1 a_2 b_1 b_2 + a_2 a_1 b_2 b_1 + a_2 a_2 b_2 b_2 \\ &= \left\langle \begin{bmatrix} a_1 a_1 \\ a_1 a_2 \\ a_2 a_1 \\ a_2 a_2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} b_1 b_1 \\ b_1 b_2 \\ b_2 b_1 \\ b_2 b_2 \end{bmatrix} \right\rangle. \end{aligned}$$

Következik, hogy $\phi \left(\begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix} \right) = \begin{bmatrix} a_1 a_1 \\ a_1 a_2 \\ a_2 a_1 \\ a_2 a_2 \end{bmatrix}$, azaz k rögzítésével megkaptuk a ϕ leképezést is. A fenti k a polinomiális

kernelek speciális esete:

$$k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) = (\langle \mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j \rangle + a)^d,$$

ahol d a kernel foka, a pedig a homogén/inhomogén tulajdonságért felel. Látjuk, hogy a másodfokú homogén polinomiális kernel ($d = 2$, $a = 0$) a feature-párok terébe képez – ez hasznos pl. képfeldolgozásnál, ahol az éldetekció történhet pixel-párok alapján. Magasabb fokú kernelek a feature-n-esek terébe képeznek, a $\neq 0$ esetén pedig inhomogén kereszt-tagok is megjelennek a reprezentációban (azaz feature 1-esek + feature 2-esek + ... + feature- n -esek).

A fenti példa jól mutatja a kernel trükk lényegét: míg nagy d esetén a $\phi(\mathbf{x})$ reprezentációk belső szorzata a nagy dimenzió miatt közvetlenül már nem kiszámítható, a k függvény segítségével mégiscsak gyorsan megkaphatjuk. Térjünk most vissza f regularizációjára és az $\|f\|$ normára.

1. Tétel. (Kimeldorf–Wahba representer tétel). Legyen adott

- $\Omega : \mathbb{R}^+ \rightarrow \mathbb{R}$ szigorúan monoton növekvő függvény,
- $L : (\mathcal{X} \times \mathbb{R} \times \mathbb{R})^P \rightarrow \mathbb{R}$ általános veszteségfüggvény.

Ekkor a

$$L((\mathbf{x}_1, y_1, f(\mathbf{x}_1)), \dots, (\mathbf{x}_P, y_P, f(\mathbf{x}_P))) + \Omega(\|f\|)$$

regularizált rizikó minden minimalizátora a következő alakban írható:

$$f(\mathbf{x}) = \sum_i \alpha_i k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}).$$

2. Példa. Kétsztályos SVM.

- $L((\mathbf{x}_1, y_1, f(\mathbf{x}_1)), \dots, (\mathbf{x}_P, y_P, f(\mathbf{x}_P))) = \frac{1}{P} \sum_i \max(0, 1 - y_i f(\mathbf{x}_i))$
- $\Omega(\|f\|) = \frac{\lambda}{2} \|f\|^2$

Ez a felírás ekvivalens a következővel:

$$\begin{aligned} \min \quad & \frac{1}{2} \|f\|^2 + C \sum_i \xi_i \\ \text{s.t.} \quad & y_i f(\mathbf{x}_i) \geq 1 - \xi_i, \quad \xi_i \geq 0, \end{aligned}$$

ami a kétosztályos SVM primálja, ha figyelembe vesszük, hogy $f(\mathbf{x}) = \mathbf{w}^T \mathbf{x} + b$ (ezt nem bizonyítjuk; a Riesz reprezentációs tétel következménye). A Kimeldorf–Wahba tétel garantálja, hogy a megoldás is a kívánt alakot veszi fel. Figyeljük meg, hogy mivel $f = \sum_i \alpha_i k(\cdot, \mathbf{x}_i)$, $\|f\|^2$ minimalizálása ekvivalens az α_i együtthatók korlátozásával (nagyon hasonlóan az előző szakaszban látott polinom-illesztéshez). Korábban azt is láttuk, hogy a kétosztályos SVM duál feladata a következő:

$$\begin{aligned} \min_{\alpha} \quad & \frac{1}{2} \sum_i \sum_j \alpha_i \alpha_j y_i y_j k(\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_j) - \sum_i \alpha_i \\ \text{s.t.} \quad & 0 \leq \alpha_i \leq C, \end{aligned}$$

ahol a kényszerfeltétel szintén az α_i együtthatók korlátozását jelenti. Magas C esetén a korlát magasabb, ami gyengébb regularizációt jelent – komplexebb modelleket és esetlegesen túlilleszkedést eredményezve.